

STICHTING WINGS TO VICTORY

AIRWAR MUSEUM / AIRMEN MEMORIAL ZEELAND

Crash No 14

FK-51 5103, 5104 en 5105

10-05-1940

Haamstede

Afweer door de zware luchtdoelartillerie.

Als gevolg van een door de Commandant Luchtverdediging verstrekte opdracht bevonden alle batterijen en pelotons zich vanaf 0315 uur in de verhoogde staat van strijdvaardigheid.

De 16de.Batterij Luchtafweer mocht als eerste in Zeeland het spits afbijten! Reeds om half vier werd het vuur geopend op – naar het scheen – een verkenner van het type Dornier Do 215.

Kort daarna – het was inmiddels licht geworden – werd het vuur geopend op de drie Messerschmitt Zersterer van 4./ZG 1, die het nabijgelegen vliegpark Souburg aanvielen.

Later op de dag kwam men nog herhaaldelijk in actie. Bij het opmaken van de balans zou blijken, dat de batterij deze dag in totaal 124 granaten had afgevuurd. Resultaten, voor zover nu bekend, werden daarbij niet geboekt.

Oorlogsdagboek 16de. Batterij Luchtafweer.

Res.kapitein H.G.Broekman

De batterij 7,5 cm tl. Vickers stond gereed in de stelling ten noordoosten van Oost-Souburg, nabij kruispunt Oude Vlissingse weg – Schroeweg.

Beschikbaar: 838 brisantgranaten no.1

Vanaf 0245 uur werd herhaaldelijk zwaar motorgeronk vernomen.

Te 0330 een Duitse jachtkruiser, vermoedelijk Do 215 beschoten; om 0335 drie Duitse jachtkruisers bevuurd! Gingen in duikvlucht over en vielen Vliegpark Vlissingen aan.

Daarna met tussenpozen Duitse vliegtuigen waargenomen en bevuurd.

Na de eerste beschieting en Duitse aanval op Vliegpark aan Commandant Zeeland gemeld, dat ik door dit optreden der Duitse Weermacht Nederland in oorlog met Duitsland beschouwde en dat dientengevolge de vliegtuigen van Engeland, Frankrijk en België als onze bondgenoten waren te beschouwen en door mij niet zouden worden bevuurd!

Dit werd door Commandant Zeeland na enkele minuten bevestigd.

Inzake munitieaanvulling werd van Commandant Zeeland order ontvangen één onderofficier en drie chauffeurs met twee wagens naar munitiemagazijn Halfweg te zenden teneinde 360 granaten te ontvangen.

Dit transport vertrok 1100 uur. Om 1800 werd door transportcommandant telefonisch gemeld, dat wagens in Bergen op Zoom werden vastgehouden daar de wegen in Brabant waren afgesloten. Order werd gegeven de opdracht alsnog uit te voeren en op vertoon van marsorder doortocht te verlangen. Om 2300 werd terugkeer in Bergen op Zoom gemeld daar de wegen in Brabant waren versperd.

Ik heb order gegeven te trachten, de order de volgende dag alsnog uit te voeren en vervolgens Commandant Zeeland in overweging gegeven te trachten de munitieaanvulling voor mijn batterij vanuit Engeland te doen plaatsvinden.

De 109de.Batterij Luchtafweer.

De 109de.Batterij Luchtafweer stelde bij monde van kapitein Stigter om 0310 uur vast, dat vliegtuigen in de omgeving van Vlissingen onder vuur werden genomen. Enkele minuten later werd een vliegtuig waargenomen waarvan de nationaliteit in de schemering niet kon worden vastgesteld.

Enkele minuten later volgde een tweede machine, die als Duits kon worden herkend en waarop onmiddellijk het vuur werd geopend. Vervolgens werden met korte onderbrekingen groepen Duitse vliegtuigen, in sterkte variërend van 3 tot 18, waargenomen en beschoten. De toestellen vlogen van zuidwest naar noordoost, hetgeen tot ± 0900 uur aanhield. Daarna trad een betrekkelijke rust in.

Als resultaat claimde de batterij naar alle waarschijnlijkheid twee Duitse toestellen te hebben neergehaald. De wrakstukken van één toestel werden ten oosten van Goes – onder Kapelle-Biezelingse – aangetroffen. (hierbij ging het om de neergehaalde Bf 110 van 4./ZG 1)

Oorlogsdagboek 109de. Batterij Luchtafweer.

Kapitein Mr. D.C.M. Stigter

Te 0300 uur bevond ik mij met de gehele batterijbezetting overeenkomstig de ontvangen order in de batterij opstelling, welke zich bevond aan de westzijde van de gemeente Schore.

Deze stelling, ongeveer gelegen 1500 meter achter de belangrijke Zanddijkstelling, was door mij betrokken in opdracht van en in overleg met het Commando Zeeland. Gelijk bekend loopt de Zanddijkstelling van Hansweert naar Yerseke. De stoplijn van de infanterie wordt gevormd door het daar schuin achter gelegen kanaal Hansweert – Wemeldinge.

Aangezien slechts één batterij luchtdoelartillerie voor de bescherming tegen luchtaanvallen beschikbaar was, was de opstelling in het zuidelijk gedeelte gekozen, aangezien deze het belangrijkste deel van de linie vormde. Nog mag worden vermeld dat zulks inging tegen het advies van de adviseur voor luchtdoelartilleriezaken, verbonden aan het Commando Zeeland, daar volgens diens mening – nu slechts twee batterijen luchtdoel in geheel Zeeland aanwezig waren – beide batterijen dienden opgesteld te worden in de nabijheid van Vlissingen, welke plaats in verband met de vele belangrijke objecten (vliegveld, haven, marine-etablisement, werf De Schelde) allereerst voor bescherming in aanmerking kwamen.

Te 0310 constateerde ik, dat in de buurt van Vlissingen op vliegtuigen gevuld werd. Enige minuten daarna kwam een vreemd vliegtuig over, waarvan de nationaliteit in de heersende schemering niet wel te onderkennen was. Een paar seconden later volgde een tweede toestel, hetwelk duidelijk als Duits werd herkend en waarop het vuur terstond werd geopend.

Vervolgens volgden met korte tussenpozen gehele eskaders Duitse vliegtuigen. De sterkte van deze eskaders liep van drie tot achttien vliegtuigen. Op sommige momenten kon zelfs gezegd worden dat de lucht grijs zag van de toestellen. De vliegtuigen bewogen zich van zuidwest naar noordoost en dit hield aan tot ± 0900 uur, waarna een betrekkelijke rust intrad.

Als resultaat van deze dag kan worden opgegeven, dat zeer waarschijnlijk twee vijandelijke toestellen vernietigd waren. De wrakstukken van een toestel werden aangetroffen ten oosten van Goes onder Kapelle-Biezeling. Vliegtuigen van bondgenoten werden niet waargenomen.

In de loop van de ochtend werden voorts door mij twee vrachtauto's met twee chauffeurs (van Schijndel en Willemse) onder leiding van de sergeant de la Vieter weggezonden om munitie-aanvulling aan de Hembrug te halen. Na een zeer avontuurlijke en gevaarvolle tocht keerden zij eerst na enige dagen terug.

Sergeant de la Vieter, die een verwonding had opgelopen, bleef in het hospitaal te 's-Gravenhage achter.

De mitrailleurpelotons en het Detachement Veere.

Vanaf 0330 uur werd door het 73ste. en het 74ste. Peloton Luchtdoelmitrailleurs het vuur geopend op de formatie Bf 110's, die het vliegveld Souburg aanvielen. Daarna deden zich nog enkele gelegenheden voor waarbij de pelotons in actie konden komen.

Twee mitrailleurs vertoonden storingen, die spoedig konden worden verholpen.ⁱ

Het 76ste. Peloton Luchtdoelmitrailleurs opende reeds om 0230 uur het vuur op een naar alle waarschijnlijkheid Duitse weerverkenner. Later werd deze op zichzelf staande actie gevolgd door vele andere vuuropeningen op meerdere op verschillende hoogten en afstanden vliegende doelen.

De drie Hispano-Suiza's (2 cm) – opgesteld op het vliegveld – namen om 0630 meerdere Duitse vliegtuigen onder vuur en in de loop van de ochtend werd meerdere malen het vuur door beide pelotons geopend op laagvliegende vliegtuigen, waardoor een bombardementstoestel zichtbaar getroffen werd en - zo werd gerapporteerd op Zuid-Beveland een noodlanding moest uitvoerenⁱⁱ.

Om 2300 uur vlogen drie Duitse He 115's – komend vanaf de Noordzee – op geringe hoogte Veere aan. Zij werden door zowel de Hispano's als het 76ste. Peloton en de mitrailleurs van het Marine Detachement hevig

onder vuur genomen. Kort daarna keerden twee van hen terug waarbij deze toestellen voor de tweede keer hevig werden beschoten.

Eén van hen bleek te zijn getroffen en (zou zijn) neergestort nabij Vrouwenpolder.ⁱⁱⁱ

Afweer door het Marine-Bataljon en de Detachementen Kustartillerie.

Vanaf 0300 uur waren de gevechtsstellingen langs het Walcherse kustgebied volledig bezet.

Omstreeks 0415 uur werd waargenomen hoe twee Duitse He 115's – evenwijdig op circa 700 tot 800 meter uit de kust aanvliegend vanaf richting Zoutelande waarna vanaf een geschatte hoogte van ± 150 meter vier tot zes aan parachutes bevestigde mijnen werden afgeworpen.

Alle secties, alsmede het detachement kustartillerie, openden met mitrailleurs en geweren het vuur op deze vliegtuigen maar (helaas) konden geen resultaten worden waargenomen.

Omstreeks 0530 werd een hevige explosie gehoord op circa twee kilometer ten zuidwesten van Dishoek. Het vermoeden bestaat dat één van deze mijnen alsnog prematuur tot ontploffing is gekomen. Het munitieverbruik van de 3° Compagnie bedroeg 154 mitrailleur – en 159 geweerpatronen.

De kustbatterij bij Nieuwe Sluis.

Omstreeks 0330 uur verschenen drie Duitse vliegtuigen van de 9de.Flieger Division boven de Westerschelde, welke meerdere mijnen afwierpen. Eén van deze toestellen cirkelde daarna laag – hoogte circa 100 meter – boven de batterij. De twee bij deze batterij opgestelde mitrailleurs openden vervolgens het vuur op deze machine. Gedurende het verloop van deze dag werd de batterij meerdere keren door Duitse vliegtuigen overvlogen, waarbij door steeds weer het vuur met beide mitrailleurs werd geopend. Daarnaast werden in enkele gevallen bijzonder laagvliegende machines door de infanteristen met geweervuur beschoten.

De verrassingsaanval op het vliegpark Oost-Souburg.

De verantwoordelijkheid voor de beveiliging en verdediging van het vliegveld van Vlissingen was in handen gelegd van kapitein W.Anker, die op deze tiende mei kon beschikken over één compagnie infanterie, bestaande uit vier secties en een uit (slechts) twee zware machinegeweren bestaande mitrailleursectie. Deze troepen werden onttrokken aan het 38ste.Regiment Infanterie.

De lichte mitrailleurs van de compagnie waren opgesteld in de noordelijke en de oostelijke rand van het landingsterrein. Het vuurplan van deze machinegeweerposten – per mitrailleur drie tot vier manschappen – voorzag in het onder vuur nemen van doelen op het landingsterrein.

Uit de rest van de eenheid, naar schatting zo'n 80 manschappen, waren twee groepen samengesteld, die als stoottroep tegen eventueel gelande parachutisten moesten optreden. Samen met het peloton luchtdoelmitrailleurs en een beveiligingseenheid van de luchtvaarttroepen stonden in totaal 252 manschappen om 0300 uur gevechtsklaar in de stellingen.

Niettegenstaande deze paraatheid kwam de eerste scheervluchtaanval toch nog als een verrassing.

Deze omstreeks 0420 uur op boomtophoogte uitgevoerde aanvallen door drie Bf 110's van 4./ZG 1 werden, zoals Fw.Erich Hermanski zich herinnerd, tot driemaal toe uitgevoerd waarbij het accent lag op de afweersposities rondom het vliegveld.

De eerste aanval – uit oostelijke richting – was zo verrassend, dat het 75ste.Peloton Luchtdoelmitrailleurs geen gelegenheid kreeg om het vuur te openen. Bij de tweede aanval kwam Uffz. Helmut Voss te hoog over zodat zijn machine, ondanks het minder effectieve afweervuur als gevolg van storingen, toch werd getroffen.

Het eerste succes was voor het 75ste. Peloton Luchtdoelmitrailleurs.

Eén van de kogels trof Uffz.Helmut Voss in de borst waardoor hij gedwongen werd om de aanval af te breken. Een terugkeer naar de basis bij Gütersloh werd als gevolg van deze verwonding onmogelijk zodat bij het Goesche Sas een noodlanding moest worden uitgevoerd, die succesvol verliep.

Nadat de marconist – Ogefr.Willi Steffen – de gewonde piloot uit het toestel had geholpen, werd de machine in brand gestoken waardoor deze geheel werd vernield.

Beiden gaven zich daarna aan de inmiddels gearriveerde politie over. Helmut Voss werd overgebracht naar het Gasthuis te Goes. De marconist werd als krijgsgevangene afgevoerd.

Het geringe resultaat van deze aanval – het verdere verloop van de dag.

De resultaten voor de Luftwaffe waren niet om over naar huis te schrijven. Welgeteld één enkel Fokker S-IV lesvliegtuig – de “118”- werd ernstig beschadigd maar tegen de avond was dit toestel weer hersteld en vlieggereed. Verder hadden twee soldaten lichte verwondingen opgelopen.

Na deze aanvallen werden de lesvliegtuigen nog meer verspreid opgesteld en verder van het landingsterrein verwijderd. Aan camouflage werd de grootste zorg besteed.

Omstreeks 0820 uur ontving de waarnemend vliegparkcommandant opdracht om onmiddellijk twee startbanen vrij te maken. Slechts één baan was op dat moment daadwerkelijk vrij van versperringen en hierop was kort tevoren de Fokker T-V “858” geland. Deze opdracht werd mede ingegeven door de bij het Commando Luchtverdediging levende veronderstelling, dat Britse squadrons op het vliegpark zouden worden gestationeerd.

De verrassingsaanval op het vliegpark Haamstede.

Ook hier was de hoogste graad van paraatheid van toepassing voor de 210 man sterke 3de. Bewakingscompagnie onder kapitein Dijksterhuis alsmede het aanwezige detachement van de vliegschool te Haamstede en de 162ste.Batterij Luchtafweer.

Kapitein Dijksterhuis had zijn compagnie opgesplitst in drie zware mitrailleuropstellingen met elk 12 man en acht lichte mitrailleurstellingen met elk 8 manschappen, waarmee vuur op het gehele vliegveld kon worden afgegeven. Uit de overgebleven troepen had hij twee pelotons infanteristen gevormd, die zonodig als stoottroep dienden op te treden.

De luchtdoelbatterij – drie stukken Bofor van 4 cm – bevond zich in kuilen langs het vliegpark en was volledig bezet. De manschappen van de vliegschool bevonden zich volledig gekleed en bewapend in de barakken. Het vliegveld en de aanliggende terreinen, die werden versperd door gevorderde auto's, boerenwagens, betonnen blokken en palen, stonden 19 vliegtuigen verspreid opgesteld waarvan vijf in gecamoufleerde loodsen. Zeven toestellen bevonden zich in de grote hangar.

Alles bij elkaar opgeteld werden de gebeurtenissen door 510 man parate troepen afgewacht.

Vrijwel geen verweer tegen de Bf 110's.

Na tal van meldingen van de luchtwachtposten te hebben genoteerd omtrent vliegbewegingen van oost naar west, kreeg de 162ste.Batterij tegen 0350 uur een eerste gelegenheid om het vuur te openen.

Nauwelijks een half uur later – om 0414 uur – vielen bij verrassing twaalf uit noordelijke richting komende en zeer laag vliegende Bf 110's van de Stabsschwarm en 3./ZG 1 het vliegpark aan, dat zij met hun boordwapens van alle kanten onder vuur namen. De grote hangar werd als eerste beschoten en direct daarna de gevechtsoopstellingen en de verspreid opgestelde vliegtuigen. De aanvallen duurden ongeveer een kwartier en even onverwachts als ze waren gekomen, waren ze ook weer verdwenen.

Vanwege haar ongunstige opstelling had de 162ste.batterij geen mogelijkheden om de laagvliegende Messerschmitt's onder vuur te nemen; een situatie, die ook van toepassing was op de zware mitrailleurs van de bewakingscompagnie.

Zodoende bestond de enige vorm van afweer uit machteloos geweervuur van infanteristen en manschappen van de vliegschool. Het gemis aan goed opgestelde lichte luchtafweer en luchtdoelmitrailleurs deed zich nu wel zwaar gelden!

Successen voor Stab/- en 3./ZG 1.

Soldaat Leendert Bakker van de Luchtwachtdienst bleek zeer ernstig te zijn verwond en overleed nog dezelfde morgen in het ziekenhuis te Noordgouwe.

De stenen hangar was op ontelbare plaatsen getroffen en zes van de zeven in de hangar staande vliegtuigen werden in meer of mindere mate beschadigd. Naar verluid ging het hierbij om twee Koolhoven FK-56's, drie Fokker C-V's en één Koolhoven FK-51.

Van de buiten het vliegpark opgestelde toestellen werden twee Koolhoven FK-51's, één Fokker C-V en de Fokker F-VIIA-3M "802" in brand geschoten. De Fokker C-IX "662" en de Fokker S-IX "31" werden zwaar beschadigd.

Na deze aanvallen werd door kapitein Berdenis van Berlekom een inspectie uitgevoerd waarna melding werd gemaakt van de aanvallen aan de Commandant van het Depot Luchtstrijdkrachten.

Na overleg werd besloten om de vliegparkbezetting – 3de.compagnie en de luchtafweer – nabij het vliegpark te handhaven ter verdediging tegen mogelijke luchtlandingen. Daarnaast werden uit het detachement Haamstede van de Vliedschool – in totaal 219 manschappen – een vijftal stootgroepen gevormd, welke tussen Haamstede en Renesse in stelling werden gebracht.

De luchtdoelbatterij werd op aanwijzingen van de vliegparkcommandant verplaatst naar haar oude opstelling. Deze bevond zich nu (weer) onder het loofhout op 750 meter ten noordwesten van het landingsterrein.

Oorlogsdagboek 162ste. Batterij Luchtafweer.

2Lt. A.Schouten.

De batterij werd bij aankomst op 10 april te Haamstede gesteld onder commando van de Commandant Vliegpark, de reserve kapitein Ir.Berdenis van Berlekom.

Eind april komen alle troepen van Haamstede onder commando van de overste der Mariniers Baron van Hemert tot Dingshof. Deze gelast op 4 mei een stelling verandering naar het weiland tussen het KLM gebouw en de grote vliegloods.

10 mei

Daags tevoren bericht van Commandant Vliegpark: "van 0300 tot 0900 volledige strijdvaardigheid"

Omstreeks 0315 uur wordt een Duits vliegtuig – vliegend van west naar oost – zonder resultaat onder vuur genomen. Van ± 0345 tot ± 0430 een aanval van 12 Messerschmitt's op te korte afstand, waardoor hoeksnelheid te groot (geen verliezen). Te 0630 wordt het commando overgenomen door de commandant van de 3de.Compagnie Bewakingstroepen, de kapitein Dijksterhuis. Deze verleent mij machtiging om naar mijn oorspronkelijke opstellingsplaats terug te keren.

Verder rustige dag, alles passeert buiten 6000 meter.

De laatste Luftwaffe raid van deze dag.

Auszug aus der Lagemeldung vom 10.05.1940

Um 20 Uhr Angriff der III./LG 1 mit 12 Ju 88 und der II./KG 27 mit 5 He 111 auf Ausladungen Schiffe und Hafenanlagen Vlissingen.

Ein Tankfampfer, zwei 5-6000 brt große Transportschiffe, zwei Züge am Kai sowie Betriebsstofftanks und Tanklager im Petroleumhafen wurden getroffen und Tankerexplosion beobachtet.

ⁱ Deels werden deze storingen veroorzaakt door te diep liggende slaghoedjes, waardoor deze niet voldoende nagetikt werden.

ⁱⁱ Dit succes was de Fokker T-V van de BomVA.

ⁱⁱⁱ Vooralnog is deze claim niet bevestigd.